

Lähidemokratiatoimikunnan lausunto palveluverkkosuunnitelmasta

Raahen Lähidemokratiatoimikunnan mielestä **Jokelan, Olkijoen ja Tikkanen koulujen lakkauttaminen** suunnitellussa aikataulussa 1.8.2026 alkaen on lyhytnäköistä "säästämistä" monen eri tekijän kustannuksella. Koulujen sulkeminen on isku kyläyhteisöjen **elinvoimalle, vetovoimalle ja asukasosallisuudelle**, eikä se takaa kaupungille esitettyjä taloudellisia hyötyjä pitkällä aikavälillä.

Lähidemokratiatoimikunta esittääkin, että Raahen kaupunki lykkää koulujen lakkautuspäätöstä ja sitoutuu uuteen, ennakoitavaan raja-arvoon: Koulujen toiminta jatkuu siihen asti, kunnes oppilasmäärä laskee pysyvästi alle 40 oppilaan. Nyt kaikkien esillä olleiden koulujen oppilasmäärät ovat reilusti yli 40 oppilasta vielä syksyllä 2026.

Tämä "aikalisä" tarjoaa reilun mahdollisuuden kylille ja perheille etsiä uusia asukkaita, kehittää asukaslähtöisiä toimintamalleja ja markkinoida aluetta. Se tukee suoraan kaupungin omaa strategiaa, joka korostaa asukaslähtöistä kehittämistä ja kylien elinvoimaa.

Seuraavassa muutamia perusteita ja näkökulmia elinvoimaisten kyläkoulujemme toiminnan jatkumiselle.

1. Kylien elinvoiman ja positiivisen muuttoliikkeen jatkuminen

Koulu on kylän sydän ja vetovoimatekijä. Kyläkoulun lakkauttaminen lähettää yksiselitteisen signaalin lapsiperheiden poismuuttoon, mikä johtaa kiinteistöjen arvon laskuun ja verotulojen menetyksiin. Kaikilla kylillä on ollut positiivisia merkkejä nuorten perheiden muuttoliikkeestä ja rakentamishalusta kylille. Epävarmuus koulujen tulevaisuudesta pysäyttää tämän positiivisen kehityksen. Nyt on jo tiedossa konkreettisia tapauksia, jolloin talokauppa on peruuntunut tämän palveluverkkosuunnitelman vuoksi. Selkeästi määritelty oppilasraja lisää luottamusta ja antaa asukkaille työkalut oman kylänsä kehittämiseen.

Luonnonvarakeskuksen erikoistutkija Olli Lehtosen tutkimusartikkeli *Primary school closures and population development – is school vitality an investment in the attractiveness of the (rural) communities or not?* vuodelta 2021 osoittaa kyläkoulujen lakkauttamisen kielteiset vaikutukset niitä ympäröivien alueiden vetovoimaisuuteen ja väestökehitykseen. Artikkelin sisältöä on havainnollistettu Yleisradion uutisartikkelissa samalta vuodelta.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0743016721000115>

<https://yle.fi/a/3-12153742>

2. Taloudelliset vaikutukset huonosti ennakoitavissa

Nopea lakkautus ei ole automaattinen säästötoimi. Se on selvää, että poismuuton kiihtyessä kaupunki menettää pysyvästi verotuloja ja valtionosuuksia, mikä kumoaa lyhyen aikavälin säästöt. Lisäksi tyhjiksi jäävät koulurakennukset aiheuttavat jatkossakin ylläpitokuluja ja heikentävät alueen kiinteistöarvoja. Elinvoimainen kylä on kaupungille taloudellinen etu, ei rasite.

3. Osallisuus ja ennakoitavuus

Lähidemokratian ydin on asukkaiden osallistuminen ja päätösten ennakoitavuus. 40 oppilaan raja tarjoaa läpinäkyvän ja reilun kriteerin mahdolliselle lakkautukselle tulevaisuudessa. Ehdotettu nopea aikataulu sen sijaan koetaan ulkopuolisena sanelemisena, joka heikentää luottamusta kaupungin hallintoon ja estää asukkaita valmistautumasta muutokseen.

4. Lakkauttamisen välittömät vaikutukset oppilaisiin ja perheisiin

Lähidemokratiatoimikunnan mielestä suurempiin kouluihin siirtymisellä on merkittäviä, negatiivisia vaikutuksia oppilaan arkeen ja oppimiseen, kuten esimerkiksi:

- Yksilöllisen opetuksen vaarantuminen: Pienkoulujen vahvuus, eli tiivis yhteisö ja yksilöllinen huomio, katoaa suuremmissa yksiköissä. Tämä lisää erityisopetuksen tarvetta ja riskiä tukea tarvitsevien oppilaiden syrjäytymisestä.
- Koulumatkojen pidentyminen: Oppilaiden päivittäinen koulumatka-aika kasvaa merkittävästi. Tämä kuormittaa lapsia ja vähentää aikaa harrastuksille, levolle ja perhe-elämälle. Lisäksi se pakottaa vanhemmat käyttämään enemmän aikaa ja resursseja lasten kuljettamiseen, koska lähes viiden kilometrin koulumatka on pienille lapsille vaarallista ja raskasta.
- Tuen tarpeen kasvu: Siirtyminen vieraaseen ja suurempaan kouluyksikköön, jossa ryhmäkoot ovat suurempia, kasvattaa tutkimusten mukaan erityisopetuksen ja koulunkäyntiavustajien tarvetta. Pienissä kouluissa oppilas ja hänen taustansa tunnetaan paremmin, jolloin moni oppilas saa tarvitsemansa tuen luontaisesti pienissä ryhmissä ja tutussa ympäristössä.
- Syrjäytymisriski: Pienyhteisöstä irrotetut lapset, erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat, kohtaavat suuremman riskin syrjäytymiseen, kiusaamiseen ja koulupudokkuuteen. Yhdenkin lapsen elämänikäinen syrjäytyminen on inhimillinen tragedia ja valtava kallis vahinko myös yhteiskunnalle.

Lähidemokratiatoimikunta kehottaa Raahen kaupunkia ja sen päättäjiä palaamaan todelliseen vuoropuheluun kylien ja vanhempien kanssa.

Esitämme, että palveluverkkosuunnitelman vaikutukset arvioidaan uudelleen vuoden 2026 aikana noudattaen 40 oppilaan rajaa kyläkoulujen jatkolle. Näin varmistetaan kestävämpi, sosiaalisesti oikeudenmukaisempi ja kaupungin taloudellista pohjaa pitkällä tähtäimellä tukeva päätös. Lähidemokratiatoimikunta ei hyväksy kouluverkon supistamista esitetyssä aikataulussa palveluverkkoselvityksessä esitetyillä perusteilla.